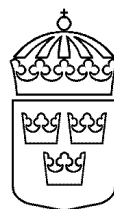

Riksdagens protokoll 1996/97:24

Tisdagen den 5 november

Kl. 14.00 – 14.40

Protokoll
1996/97:24

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 29 och 30 oktober.

2 § Meddelande om information från regeringen

Talmannen meddelade att *torsdagen den 7 november omkring kl. 15.00* skulle statsrådet Pierre Schori lämna information om svensk EU-strategi om utvecklingssamarbete.

3 § Meddelande om svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellationerna 1996/97:40 och 41

Till riksdagen

Beträffande interpellation nr 1996/97:40 av Sten Andersson om ekonomiska frizoner och interpellation nr 1996/97:41 av Hanna Zetterberg om internationell kabel, får jag meddela att jag inte kan besvara dem inom föreskrivna två veckor. Skälet härtill är utlandsresa. Jag kommer att besvara interpellationerna tisdagen den 19 november.

Stockholm den 28 oktober 1996

Anders Sundström

Interpellation 1996/97:32

Till riksdagen

Interpellation 1996/97:32 av Maud Ekendahl (m) om försvaret och ambulansverksamheten.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 december 1996 kl. 14.00.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar.

Stockholm den 30 oktober 1996

Thage G Peterson

Till riksdagen

Interpellation 1996/97:38 av Peter Eriksson om gränsvärdet för cesium i renkött.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 8 november 1996.

Skälet till dröjsmålet är semesterledighet.

Stockholm den 30 oktober 1996

Annika Åhnberg

Svar på
interpellationer

4 § Svar på interpellation 1996/97:14 om åtgärder mot narkotika

Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Kent Olsson har ställt ett antal frågor till mig om insatser mot narkotika på olika områden. I sin interpellation tar Kent Olsson upp vissa förhållanden vid institutioner som lyder under Statens institutionsstyrelse. Eftersom dessa inte tillhör mitt ansvarsområde begränsar jag mitt svar till de frågor som avser polisen och kriminalvården.

Kent Olsson undrar bl.a. vilka åtgärder jag ämnar vidta för att komma till rätta med narkotikaproblemen på fängelserna och om jag avser att medverka till att permissionsreglerna för personer dömda för narkotikabrott ändras.

Enligt Kent Olsson är myndigheterna inte alltid tillräckligt tydliga när det gäller att signalera att narkotikan måste bort från institutionerna. Regeringens och Kriminalvårdsstyrelsens inställning är givetvis att fängelser och häkten skall vara fria från narkotika. Flera åtgärder har vidtagits i detta syfte.

De senaste lagändringarna, som trädde i kraft den 1 juli 1995, innebär bl.a. ökade möjligheter att granska försändelser som kan innehålla narkotika och att det på slutna anstalter i princip är obligatoriskt med kroppsvisitation efter oövakade besök och permissioner.

Under senare tid har det även genomförts andra förändringar inom kriminalvården som ökar möjligheterna att bekämpa narkotika. Kontaktmannskapet gör att vårdarna snabbare upptäcker om det kommit in narkotika i fängelset. Narkotikabekämpningen är nu en uppgift för hela personalen.

Vid sidan av olika former av kontrollåtgärder skall kriminalvården också motivera missbrukare att genomgå behandling för sitt missbruk. Detta arbete har utvecklats starkt under senare år. Av omkring 1 700 nu intagna narkotikamissbrukare är omkring 640 placerade i verksamhet som är särskilt inriktad mot narkotika jämfört med ca 550 för tre år sedan, och arbete pågår för att bereda ännu fler plats. Det bör framhållas att det även vid andra avdelningar bedrivs ett omfattande motivationsarbete.

Syftet med permissioner är främst att underlätta den dömdes anpassning i samhället. Sådana permissioner får beviljas om det inte finns påtaglig fara för fortsatt brottslig verksamhet eller avsevärd fara för annat missbruk. Vid bedömningen skall särskilt beaktas om den intagne har nyttjat eller förfarit olagligt med narkotika inom anstalten eller utan gil-

tigt skäl vägrat att lämna urinprov" (32 § lagen [1974:203] om kriminalvård i anstalt).

Permissionerna skall planeras noga och kan vid behov förenas med olika villkor och föreskrifter. Enligt vad jag har fått veta måste i princip alla intagna narkotikamissbrukare lämna negativt urinprov innan permission beviljas. När de intagna återkommer från permissionen tas regelmässigt urinprov för att kontrollera om de missbrukat narkotika. Ett positivt prov innebär givetvis att det dröjer längre till nästa permission.

Intagna, som har dömts till långa straff för grova narkotikabrott eller andra allvarliga brott och som kan befaras vara särskilt benägna att avvika eller fortsätta med allvarlig brottslighet, kan särbehandlas enligt bestämmelserna i 7 § 3 stycket lagen om kriminalvård i anstalt. Denna grupp kan beviljas permission endast om det finns synnerliga skäl och då alltid under bevakning.

Det omfattande arbete som kriminalvården lägger ned för att minska andelen misskötta permissioner har gett positiva resultat. Andelen misskötta regelbundna permissioner har minskat från 3,3 % under år 1986 till 0,8 % under år 1995. Kriminalvården fortsätter arbetet för att ytterligare minska misskötsamheten vid permissioner.

Jag ser därför för närvarande inte något behov av ytterligare lagstiftning eller andra särskilda åtgärder på detta område. Däremot har regeringen ett ansvar för att se till att dessa frågor uppmärksammas på det sätt som krävs. Regeringen har därför under flera års tid i regleringsbrev och nu senast i de planeringsdirektiv som nyligen lämnats till kriminalvården angivit att kriminalvården skall hålla anstalter och häkten fria från narkotika och medverka till att de dömda som har behov av vård mot missbruk får tillgång till den.

Kent Olsson undrar även vilka åtgärder jag avser att vidta i fråga om polisens resurser när användandet av narkotika ökar i samhället.

Vid en internationell jämförelse har narkotikamissbruket en begränsad omfattning i Sverige. De nya signaler som kan tyda på att andelen ungdomar som använt narkotika ökar måste naturligtvis tas på största allvar. Polisen måste på alla sätt medverka till att begränsa nyrekryteringen av narkotikamissbrukare. Ett växande problem är den liberala synen på droger inom nöjeslivet och då framför allt bland ungdomar. Denna syn kan till viss del förknippas med de nya ungdomskulturerna, t.ex. rejvtillställningar. Vi ser en likartad utveckling i andra länder i vår närhet. Det är naturligtvis inte tillställningarna som sådana eller musiken som är problemet utan den, sorgligt nog, nära kopplingen till olika droger. Det är viktigt att hela samhället med kraft agerar för att informera och påverka ungdomar när det gäller narkotika, inte minst i dessa sammanhang.

Hur polisen bättre skall kunna bekämpa narkotikamissbruket är enligt min mening inte i första hand en fråga om ökade resurser. I stället handlar det i stor utsträckning om att förbättra arbetsmetoderna. Polisen måste noga följa utvecklingen i samhället och anpassa sina åtgärder efter den aktuella situationen. Polisen skall bekämpa narkotikahandeln i alla led, från organiserad handel till gatulangning. Genom en förstärkt kriminalunderrättelseverksamhet ökar kunskaperna om de olika försäljningsleden och möjligheterna att ingripa mot dessa. Det problemorienterade arbetssättet och närpolisverksamheten ger polisen större möjligheter att identifiera och ingripa mot lokal narkotikahantering. De unga missbrukarna

Prot. 1996/97:24
5 november

Svar på
interpellationer

fångas upp snabbare, vilket ökar socialtjänstens möjligheter till tidiga insatser.

Skall vi komma till rätta med narkotikamissbruket går det inte att vänta till dess att polisen ertappar någon med att använda narkotika. Polisen måste i samverkan med föräldrar, skola, fritidsledare och andra så tidigt som möjligt förhindra unga att börja missbruka. En polis som ser ungdomar som vistas i riskabla miljöer måste ingripa direkt.

Internationellt samarbetar polisen med andra länders poliskårer för att söka hindra att narkotika över huvud taget kommer in i landet. Vi har i dessa sammanhang tydliggjort att vi inte under några som helst omständigheter kommer att frånträda vårt högt ställda krav – ett narkotikafritt samhälle.

Anf. 2 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Situationen i dag med alltför många som använder narkotika är, detta är statsrådet och jag överens om, mycket oroande. Nyligen har det i tidningarna stått om en undersökning i Skaraborg. 11 % av flickorna på individuella program där har provat narkotika.

Det är viktigt att samhället säger ifrån och tar rejäla tag mot knarket. Det är nödvändigt att skärpa straffen för både innehav och bruk av narkotika. Knarket måste naturligtvis helt bort från samhället – från fängelser, institutioner och ungdomsvårdsskolor. Men hur är det i verkligheten?

Som jag påpekar i min interpellation har Lysekils socialnämnd placerat en ung man på en ungdomsvårdsskola i Gräskär. I en skrivelse till Statens institutionsstyrelse påpekas att den här mannen har missbrukat droger under hela sin tid där. Statens institutionsstyrelse säger i sitt svar på skrivelsen: Det finns däremot inga möjligheter att helt och hållet undvika drogmissbruk på myndighetens institutioner. En kontrollapparat med syfte att helt och hållet göra institutioner drogfria skulle motverka vårdens syfte. Man säger också att det här missbruket huvudsakligen har skett under permissioner, då kontrollmöjligheterna är begränsade.

I det svar som jag fått av statsrådet – jag ser alltså att vi i många delar har samma uppfattning – svarar statsrådet inte på de här frågorna, utan hon säger att det inte ligger inom hennes ansvarsområde. Jag skulle ändå vilja fråga: Anser statsrådet att man inte skall kunna undvika drogmissbruk på våra institutioner? Och vad anser statsrådet om gjorda yttrande om att en kontrollapparat med syfte att helt och hållet göra institutioner drogfria skulle motverka vårdens syfte?

Jag menar att det är ett oerhört dramatiskt yttrande från en styrelse. Man säger ju att man i vårdsyfte *inte* kan ha institutionerna helt drogfria och att kontrollmöjligheterna skulle motverka vårdens syfte. Jag hoppas att statsrådet i sitt nästa inlägg ger en klar indikation om att hon tar avstånd från den här typen av resonemang från ledande tjänstemän inom området för behandling av narkotikafrågor. Jag tycker alltså att det är oerhört skrämmande att den typen av svar ges och dessutom från en officiell myndighet, vilket ju också Lysekils socialnämnd är, när man beklagar sig över den situation som råder på en av våra ungdomsvårdsinstitutioner.

Anser statsrådet att vi, om det huvudsakligen är under permissioner som narkotika brukas, på något sätt måste förändra permissionsbestäm-

melserna så att man inte under permissionen återupptar sitt tidigare bruk av narkotika? Det vore mycket välgörande om statsrådet kunde komma med ett klargörande om detta.

Prot. 1996/97:24
5 november

*svar på
interpellationer*

Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! I mitt svar gav jag en fyllig redogörelse för vad som gäller för Justitiedepartementets institutioner, nämligen fängelserna, när det gäller såväl kontroll av förekomsten av narkotika som åtgärder för att förhindra missbruk under permission.

Om Kent Olsson är intresserad av att få veta hur institutioner under Socialdepartementet hanterar motsvarande fråga anser jag att Kent Olsson skall ställa sin fråga till rätt statsråd.

Anf. 4 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Det här är mycket märkligt. Här har statsrådet möjlighet att från regeringens sida ge klara signaler om vad man tycker om detta, men statsrådet säger att hon inte tänker ta upp den saken i samband med det här svaret. Jag finner det mycket underligt. Det vore bra med ett klargörande, och jag hoppas att regeringen har samma syn på narkotikabekämpningen – oberoende av vilket statsråd det är fråga om i det här fallet. Får jag inget svar här får jag väl låta mig nöja med detta. Jag finner det dock mycket underligt.

Jag har ställt två frågor till: Vad avser statsrådet att göra för att komma till rätta med narkotikan på fängelser och institutioner? Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta vad gäller polisens resurser när användandet av narkotika ökar?

Statsrådet säger som svar på den senare frågan att man inte avser att öka polisens resurser. De är bra som de är. Det handlar enbart om att man bör använda sina resurser på ett bättre sätt.

Jag fick i går kännedom om ett brev från polismyndigheten i Göteborgs och Bohus län. Polisstyrelsen har nämligen skickat ett brev till justitieministern. Jag hoppas att justitieministern har läst brevet. Där står det: Under flera år har besparingar drabbat polismyndigheten på grund av anslagsminskningar. Sammantaget innebär anslagsminskningen ca 143 miljoner kronor mindre. Sedan 1993 råder anställningsstopp vid polismyndigheten. Man säger att för första gången sedan 1965 har det dessutom varslats om uppsägning när det gäller Länsarbetsnämnden.

Är det genom att ge polisen minskade resurser som vi kommer till rätta med narkotikan? Om jag vore justitieminister skulle jag vara djupt bekymrad över de neddragningar som i dag sker inom polisverksamheten, vilket ju också innebär att mindre resurser sätts av för narkotikabekämpningen.

Anser justitieministern att vi skall ha ökade resurser för åtgärder mot narkotikan och att andra delar av verksamheten därmed skall ha minskade resurser? Eller har hela polismyndigheten, inklusive den socialdemokratiska ordföranden vid polismyndigheten i Göteborgs och Bohus län, fel när man säger att man inte kan upprätthålla verksamheten lika effektivt som tidigare? Det gäller för övrigt inte bara Göteborgs och Bohus län, utan det gäller situationen i hela landet.

Eftersom brevet kom till min kännedom i går är det aktuellt att ta upp en diskussion och debatt kring dessa saker. Det är oerhört viktigt att samhället ger polisen de resurser som behövs för att man skall kunna komma till rätta med knarket. Jag hoppas på ett klagörande från ministern om hur hon avser att få en bättre situation, dvs. att mera resurser avsätts för åtgärder mot knarket.

Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! En del polismyndigheter har i dag ekonomiska bekymmer. Delvis klargörs orsakerna till det genom den rapport som Riksrevisionsverket i dag har lämnat till Justitiedepartementet. Kent Olsson kan kanske studera den och fördjupa sina kunskaper om hur polisens resurssituation i dag ser ut och om vad orsakerna till en delvis problematisk situation är.

Polisens besparingskrav är numera begränsade – för nästa år inga alls. Men polisen dras naturligtvis delvis med effekterna av ett dåligt ekonomiserande tidigare med resurser. Man har på sina håll levt över sina tillgångar, och det försätter polisen i en besvärlig situation. Detta hindrar givetvis inte att polisen måste utveckla sin verksamhet. Framför allt har polisen i uppgift att följa de prioriteringar som regering och riksdag lagt fast i beslut. Dit hör bl.a. narkotikabekämpningen. Den är ett av de områden som både riksdag och regering anser att polisen skall prioritera i sin verksamhet.

När det gäller att utveckla sina metoder och att anpassa sin organisation och sin resursfördelning till de prioriterade områdena pågår ett utvecklingsarbete inom polisen. Det innebär i praktiken att med samma resurser kan man åstadkomma mer resultat genom att arbeta i andra former än tidigare. Det problemorienterade arbetssättet, närpolisverksamheten när det gäller ungdomar och introduktionen i narkotika, är betydelsefullt. I fråga om att angripa narkotikahandeln på högre nivå är utvecklingen av den kvalificerade kriminalpolisunderrättelseverksamheten av största betydelse.

Det gäller naturligtvis också att förändra sitt sätt att arbeta allteftersom behoven förändras. Ta t.ex. den nya problematiken med inledroger, som är en del av förklaringen till att vi har en viss ökning av antalet ungdomar som prövar narkotika. Där har exempelvis Stockholmspolisen tagit initiativ till att skapa ett kommando mot den s.k. ecstasylvågen. Yngre poliser utbildas till att på heltid arbeta nära marknaden så att säga för att tidigt fånga upp de ungdomar som befinner sig i riskzonen när det gäller att pröva på den här typen av narkotika. Vidare gäller det att i samverkan med föräldrar, skola, fritidsverksamhet och socialtjänst vidta åtgärder för att förhindra att dessa ungdomar kommer in i ett drogmissbruk.

Det är den typen av utvecklingsarbete, ett effektivt utnyttjande av resurser och ett utbildnings- och utvecklingsarbete inom polisen, som ger oss möjlighet att möta även de nya utmaningarna.

Anf. 6 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Jag tror att statsrådet och jag kan vara överens om att de utvecklingsmöjligheter som statsrådet talar om inom polisen är bra. Men

jag noterar också en väsentlig skillnad mellan oss från moderat sida och statsrådet.

Vi moderater ser brottsbekämpningen, i detta fall narkotikabekämpningen, som så oerhört viktig att vi är beredda att ge mer resurser. Trots en ökad brottslighet, en ökad narkotikaanvändning på fängelser och andra ställen säger statsrådet: Vi är inte beredda att ge mer pengar; vi vill ge mindre pengar till polisens verksamhet och utveckla inom den.

Det här tycker jag är en väsentlig skillnad. Vi anser att det är viktigt att hålla tillbaka narkotikan i samhället, och därför är vi beredda att ge mer resurser än vad statsrådet är. Det är bra, tycker jag, att vi har fått detta klarlagt i dagens debatt.

Sedan den socialdemokratiska regeringen kom till makten har det inte skett någon direkt skärpning eller tagits några nya initiativ vad gäller narkotikabrottslingar. Vi säger att vi kan tänka oss livstids fängelse, lagens strängaste straff, för vissa typer av narkotikabrott. Vi säger också att det skall finnas möjligheter till buggning. Vi är till på köpet beredda att i undantagsfall gå så pass långt att provtagning tillåts även på ungdomar under 15 år vid misstanke om narkotikamissbruk. Vi är alltså beredda att gå oerhört långt för att komma till rätta med detta problem.

I många avseenden anser jag att statsrådet och jag har en gemensam uppfattning om hur det här skall skötas. Men tyvärr tycker jag att man från regeringens sida inte tar de klara initiativ som behövs och inte klart och tydligt redovisar hur viktigt man anser detta vara genom att gå längre än man har gjort hittills.

Anf. 7 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det gläder mig att Kent Olsson räknar upp en del av de åtgärder som jag har tagit initiativ till och som jag anser behövs för att vi effektivt skall kunna bekämpa narkotikamissbruket i vårt land. Jag har haft en del motstånd i några av de frågorna från just moderat sida. Men av den uppräkning Kent Olsson gjorde kan jag notera att moderaterna numera är med på noterna, i vart fall i flertalet av de här frågorna.

Det är inte så att vi ger mindre resurser till polisen. Kent Olsson kanske skall läsa budgetpropositionen litet noggrannare och komma underfund med att vi inte ger mindre till polisen. Vi anser inte att det är möjligt att nu minska polisens resurser. Men det finns en klar skillnad mellan regeringens inställning till polisens resurser och moderaternas. Det är egentligen en egendomlig skillnad, tycker jag. Det är att moderaterna inte tycks ställa några som helst krav på att man får ut någonting för sina resurser.

Arbetet när det gäller att effektivisera och ha kontroll över resursanvändningen inom polisen har missköts från moderat sida under flera år. Det är de misstagen som jag försöker rätta till i dag. Jag tycker att det är viktigt att skattemedel används på ett effektivt sätt, även när det gäller polisen. Polisen skall ha de resurser den behöver, men de resurser den har kräver vi också blir effektivt och riktigt använda.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1996/97:24
5 november

svar på
interpellationer

5 § Svar på interpellation 1996/97:34 om WHO och svensk alkoholpolitik

Anf. 8 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Karin Israelsson har frågat mig om regeringen är beredd att ta fasta på den överenskommelse som gjordes under WHO-konferensen i Paris i december 1995 och om jag är beredd att aktivt verka för att övriga EU-länder följer den inriktning de kommit överens om på alkoholpolitikens område.

Sverige bedriver sedan lång tid tillbaka en aktiv alkoholpolitik i syfte att sänka alkoholkonsumtionen. De viktigaste och effektivaste medlen att begränsa konsumtionen har varit och är även framgent Systembolagets detaljhandelsmonopol och högprispolitiken. Bakom denna politik finns insikten att överkonsumtion och missbruk av alkohol utgör ett av våra stora folkhälsoproblem.

WHO:s Europaregion har, som Karin Israelsson påpekar, vid en konferens i Paris den 12–14 december 1995 antagit en europeisk alkoholpolitisk charter som innehåller övergripande handlings- och genomförande-program för det alkoholförebyggande arbetet samt etiska principer och mål. I detta arbete har Sverige tagit en mycket aktiv del, och slutresultatet, som godkändes av de 46 europeiska länder som deltog vid konferensen, stämmer väl överens med inriktningen på den svenska alkoholpolitiken.

Även om förutsättningarna har ändrats i och med Sveriges inträde i EU, ligger målen för den svenska alkoholpolitiken fast, dvs. att förändra det svenska dryckesmönstret och att begränsa alkoholens skadeverkningsar. Den svenska alkoholpolitiken syftar bl.a. till att försöka förmå människor att gå över från spritdrycker till drycker med lägre alkoholhalt för att på så sätt minska de alkoholrelaterade skadorna. Det är i detta perspektiv som förslagen till förändringar av ölskattesatserna måste ses.

Gränshandeln i södra Sverige av framför allt danskt starköl har dessutom nu antagit så stora proportioner att det enligt regeringens bedömning är nödvändigt att vidta motverkande åtgärder. Den ökade gränshandeln medför, förutom att varan inköps och beskattas utomlands, att människor köper större mängder och starkare öl än annars. Alkoholens tillgänglighet i okontrollerade former ökar också genom att ett stort antal privatpersoner i hemmet ”lagrar” bl.a. öl som de infört från utlandet.

De förebyggande insatserna kommer framöver att bli än viktigare för att motverka alkoholmissbrukets utbredning. Information, opinionsbildning och andra alkoholförebyggande insatser, framför allt på lokal och regional nivå, får därför en ökad betydelse i ansträngningarna att förändra dryckesvanorna i vårt land. En nationell ledningsgrupp har utarbetat en nationell handlingsplan för det alkohol- och drogförebyggande arbetet som ligger helt i linje med WHO:s alkoholpolitiska strategier, etiska principer och handlingsprogram. Regeringen avser att med utgångspunkt från handlingsplanen och en lokal och regional kraftsamling av insatserna höja ambitionsnivån i det alkoholförebyggande arbetet. Under nästa och kommande budgetår föreslås därför 30 miljoner kronor ytterligare bli anvisade för alkoholpolitiska insatser.

I syfte att få till stånd en diskussion inom EU om alkoholpolitiken har jag i brev till Europeiska kommissionen föreslagit att kommissionen skall

ta initiativ till att göra jämförande undersökningar och analyser av alkoholproblemens omfattning i samtliga EU-länder. Analysen bör också inkludera en jämförelse av ländernas nationella politik och åtgärder för att förebygga såväl missbruket i sig som dess hälsomässiga och sociala konsekvenser.

Sådana jämförande undersökningar och analyser av åtgärder och resultat bör sedan, enligt min mening, kunna tjäna som underlag för vidare diskussion inom EU om olika åtgärder på alkoholpolitikens område sett ur folkhälsosynpunkt.

Jag har från kommissionär Padraig Flynn, ansvarig för folkhälsofrågorna inom kommissionen, fått ett mycket positivt svar på mitt förslag. Det innebär att kommissionen är beredd att finansiera sådana länderjämförande undersökningar inom alkoholpolitikens område och att också prioritera dessa frågor. Inom Socialdepartementet diskuterar vi därför för närvarande hur sådana jämförande undersökningar kan läggas upp och genomföras.

Anf. 9 KARIN ISRAELSSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min interpellation. Bakgrunden till den är den överenskommelse som Sverige arbetade fram och drev vid Pariskonferensen i december i fjol. I fem kortfattade etiska principer slår man fast nästintill mänskliga rättigheter för barn och vuxna när det gäller att slippa de negativa konsekvenserna av alkoholkonsumtionen.

I en av dem slås fast att alla barn och ungdomar har rätten till en trygg uppväxt fri från de negativa konsekvenserna av alkohol och så långt det är möjligt skyddade från marknadsföring av alkoholvaror.

Det är en långtgående överenskommelse. Sverige har ju i och med inträdet i EU, delvis redan vid ingången av EES-avtalet, fränhant sig styrmedel i alkoholpolitiskt hänseende. Vi har just nu rätt stort spelrum för marknadskrafterna. Bryggerinäringen och alkoholindustrin prövar alla vägar för att öka alkoholkonsumtionen. Regeringen ställer upp på önskemålet att sänka alkoholskatten på starköl utan att försäkra sig om att det inte kommer att leda till ökad konsumtion.

Folkölet, som var det stora inslaget i ungdomarnas alkoholkonsumtion, motverkas visserligen genom skattehöjning, men samtidigt seglar en populär ungdomsdryck in på Systembolaget och de flesta krogarna – alkoläskan, precis gjord för främst unga tjejer och andra ungdomar som inte gillar spritsmaken. Nu förleds de att tro att den dryck de sveper i sig är söt och ofarlig. Den är mycket lömsk och i allra högsta grad ett hot mot ungdomars hälsa. Risken att bli beroende är uppenbar. Gruppen yngre alkoholkonsumenter utökas därmed med dem som frivilligt avstod från alkohol.

Detta har skett trots de nät av skydd som vi försökte skapa när vi fick överge alla monopol utom Systembolaget. Alkoholsortimentsnämnden vek sig inför ett EU-krav och släppte trots protester från Systembolaget fram denna förledande dryck. Finns det inte någon alkoholpolitisk vilja hos den nämnden?

När man så uppenbart får besked om en drycks farlighet borde folkhälsoskålet få väga tyngre än EU-kravet. Om det saknas tydliga riktlinjer för denna nämnd anser jag det vara socialministerns skyldighet att se över

Prot. 1996/97:24
5 november

*svar på
interpellationer*

vilka regler som skall gälla för införsel av alkoholdrycker och etablering på den svenska marknaden. Varför inte spjärna emot? Vi skulle ha fått stöd från Storbritannien som också har slagit larm om alkoholäskan.

Vad som oroar mig lika mycket som starkölet och folkölet är de unga gravida kvinnor som inte förstår riskerna med denna utåt så oskyldiga dryck. Jag ser ökade risker för fosterskador som en följd av att denna dryck finns på den svenska marknaden. Det minsta som borde göras är att placera en tydlig varningstext på förpackningen. Vidare behövs fortsatt förhandling om att slippa importera eller tillverka alkoholäskan i vårt land. Vi skall inte behöva styras av EU till de skador på folkhälsan som är så uppenbara med denna dryck. I det sammanhanget borde de etiska reglerna också kunna användas som ytterligare skäl för vår ståndpunkt.

Det som för övrigt redovisas i interpellationssvaret är bra. Får man till stånd en kartläggning av konsumtionsmönster och alkoholskador inom EU kommer alltför att inse att det krävs restriktioner. Trots allt har vi i Sverige hittills lyckats relativt väl med att förhindra en alltför hög alkoholkonsumtion. Vi behöver nu ett internationellt stöd för vårt ställningstagande. Om de olika ländernas beslutsfattare får klart för sig att deras alkohollagstiftning är så svag att den orsakar stora ekonomiska skador i form av försämrade folkhälsa finns det också ett samtalsklimat som kan leda framåt. En lämplig åtgärd i en sådan genomgång borde vara att ta upp frågan om vad de olika länderna har gjort med anledning av överenskommelsen i Paris. Det var Frankrike som inbjöd till denna konferens. Även frivilligorganisationerna fanns med. Kan man ställa de olika länderna inför en sådan konkret fråga kommer det att kännas mera meningsfullt att i framtiden få till stånd flera överenskommelser, som då förhoppningsvis skall leda till en bättre folkhälsa.

Jag skall inte bara vara kritisk. Jag vill också framhålla de positiva saker som regeringen gör när den står fast vid att reglerna för gränshandel med alkohol inte skall förändras. Här borde de övriga nordiska länderna också påminnas om att de skrivit under Parisöverenskommelsen, som innehåller underlag för en nationell handlingsplan. Länderna skall främja hälsa genom kontroll av tillgången till alkohol och påverka priset genom beskattning. Vi är ju överens. Det gäller bara att de andra europeiska länderna också får det klart för sig.

Anf. 10 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill absolut inte föra någon hård debatt emot Karin Israelsson, eftersom jag är full av respekt för det arbete som hon utför när det gäller att bekämpa alkoholens skadeverkningar på olika sätt och i olika sammanhang.

För att kommentera ett par konkreta frågor som jag fick kan jag nämna två saker. Den alkoholreklamutredning som vi har tillsatt får anledning att också fundera över de frågor som Karin Israelsson nämnde när det gäller marknadsföring av t.ex. alkoholäskan. I vår bedömning av den är vi helt överens. Det måste ske mycket opinionsbildning under den närmaste tiden.

Jag vill också säga att jag självfallet har för avsikt att ta upp dessa frågor i alla sammanhang där jag kan göra det. Så tidigt som nästa vecka kommer jag att träffa mina ministerrådskolleger i Bryssel, och då tänker jag ta upp den svenska alkoholpolitiken. Det blir ett tillfälle att knyta an

till vikten av att man har nationella handlingsplaner. Jag tycker också att det finns all anledning att gång på gång påminna om den nationella handlingsplan för alkohol- och drogförebyggande insatser som vi har i Sverige och som väldigt tydligt sätter upp mål och konkretiserar dem. Vi måste också fortsätta arbetet för att få fram lokala och regionala handlingsplaner. På denna punkt är vi alltså alldeles överens.

Prot. 1996/97:24
5 november

*svar på
interpellationer*

Anf. 11 KARIN ISRAELSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka socialministern för det tillägg som gavs i det här anförandet.

Alkoholreklamutredningen behövs i allra högsta grad. Man kommer i kontakt med alkoholreklam i alla möjliga sammanhang. Ofta handlar det också om förtäckt reklam. Det är nog få produkter som kan få en sådan marknadsföring som vin i alla medier. Även Sveriges Radio och Sveriges Television ger dagligen, åtminstone varje vecka, exempel på vinsorter som passar till den mat som man också rekommenderar. Jag tror att det vore alldeles omöjligt att ge en rekommendation om att man skall dricka t.ex. en viss sorts kaffe – då skulle man ha fått Konkurrensverket eller Marknadsdomstolen på sig – men det är fullt möjligt att ange nummer och namn på en vinsort. Där ser vi helt klart genom fingrarna. Det finns många andra tillfällen där man också får denna dolda alkoholreklam, som naturligtvis har sin avsändare.

Jag tror också att det är viktigt med opinionsbildning. Vad som börjar hända nu är väl möjligtvis att alkoholäskan, trots att den också får reklam, börjar kännas som ett orosmoln på många vuxnas himmel eftersom den är så förödande och förledande och går till våra ungdomar. Jag fick inte något svar om Alkoholsortimentsnämndens direktiv och om man inte skulle kunna se över dem om det var något som inte stämde i deras tillåtande av alkoholäskan. Man kanske borde försöka åstadkomma något slags skyddsnät inför framtiden eller ompröva detta beslut på ett eller annat sätt. Systembolagets skäl till att avstå från försäljningen var alkoholpolitiska skäl och folkhälsoskäl, och samma regler borde gälla för den nämnd som skall tillåta att vi har alkoholäskan i vårt sortiment.

Jag tror att det är väldigt viktigt att socialministern med kraft driver dessa frågor i ministerkretsen. Socialministrarna är som regel förstående och har kunskaper kring frågorna om alkoholen och folkhälsan. Möjligen brister detta i andra ministerkretsar. Där har man ett mera ekonomiskt jordbruksperspektiv på alkoholfrågorna. Även i de sammanhangen borde vi skicka med våra förhandlare litet mera kunskap om en alkoholpolitik som begränsar skadorna. Även om det bara är socialministrar som har undertecknat Parisöverenskommelsen står ju också regeringarna bakom denna överenskommelse, och det är viktigt att de påminns om det.

Anf. 12 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Utifrån vad jag har inhämtat tar sig Alkoholreklamutredningen an de här frågorna, både Alkoholsortimentsnämnden, de exempel som Karin Israelsson använde så slående och alkoholäskan. Detta kommer alltså att behandlas i det betänkande som Nils-Olof Berggren så småningom skall lämna till oss. Det är alldeles självklart att jag i alla de sammanhang där jag kommer åt skall redovisa principerna för svensk

alkoholpolitik och att vi kommer att få slåss gemensamt väldigt hårt under den närmaste tiden för att bli framgångsrika i dessa frågor.

Anf. 13 KARIN ISRAELSSON (c):

Fru talman! Då är det väl bara att hoppas att Alkoholreklamutredningen också har så klara direktiv att vi får ett resultat från den som vi kan förvänta oss ger en ändrad inställning till de möjligheter som vi nu har öppnat för. Jag ser med spänning fram emot vad som kommer ur dess penna så småningom.

Det är viktigt att detta går snabbt. Man kan ju ibland ta till åtgärder även om det pågår en utredning, om man ser att situationen är sådan att det finns anledning att göra något. Men jag förstår att ministern vill avvakta denna utredning och sedan komma med ett förslag. Jag hoppas som sagt att detta sker skyndsamt.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 1996/97:KU3, KU6 och KU8
Lagutskottets betänkande 1996/97:LU1
Trafikutskottets betänkande 1996/97:TU6

7 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Propositioner
1996/97:45 Lättnad i ägarbeskattningen i små och medelstora företag
1996/97:46 Skadeståndsansvar vid dammhaveri
1996/97:47 Ändringar i lagen om revisorer

8 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 5 november

1996/97:53 av *Eva Zetterberg* (v) till utrikesministern
Afghanistan
1996/97:54 av *Sten Andersson* (m) till statsrådet Pierre Schori
Asylpolitiken

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 november.

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 1 november

1996/97:80 av *Marianne Samuelsson* (mp) till statsministern
EMU-information

den 5 november

1996/97:81 av *Helena Frisk* (s) till arbetsmarknadsministern
Ett lärlingssystem

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 19 november.

10 § Kammaren åtskildes kl. 14.40.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om information från regeringen	1
3 § Meddelande om svar på interpellationer	1
4 § Svar på interpellation 1996/97:14 om åtgärder mot narko- tika	2
Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	2
Anf. 2 KENT OLSSON (m)	4
Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	5
Anf. 4 KENT OLSSON (m)	5
Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	6
Anf. 6 KENT OLSSON (m)	6
Anf. 7 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	7
5 § Svar på interpellation 1996/97:34 om WHO och svensk alkoholpolitik	8
Anf. 8 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	8
Anf. 9 KARIN ISRAELSSON (c)	9
Anf. 10 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	10
Anf. 11 KARIN ISRAELSSON (c)	11
Anf. 12 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	11
Anf. 13 KARIN ISRAELSSON (c)	12
6 § Förnyad bordläggning	12
7 § Bordläggning	12
8 § Anmälan om interpellationer	12
9 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	13
10 § Kammaren åtskildes kl. 14.40.	13

